

**brown
book**

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

**TEXT LITE
WITHIN THE
BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200416

UNIVERSAL
LIBRARY

K83 K5007
S 53 AM ၅၀၅၅၀၀၀၀ ၂၅၅၅၀၀၀
၆၀၀၀၀၀၀၀

OUP-43-30-1-71-5,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K 523 . P-w Accession No. K 523 . 1

Author P. W. ...

Title ...

This book should be returned on or before the date last marked below

--	--	--

ಅನುರಾಧ

(ಶರತ್ ಕಾದಂಬರಿ)

ಅನುವಾದಕರು :

ಪಿ. ಜಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಪುಸ್ತಕ ಮಂದಿರ

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಂ

ಮೈಸೂರು

೧೯೪೯

ಎಲ್ಲ ಗಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾಡಿರಿಸಿದೆ.

ನೂರ್ತಿ ಬಜ್ಜಿನ್ಸ್ ಅವರಿಂದ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ: ೧೯೬೯

ಬೆಲೆ: ೦—೬—೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಡಿ. ವಿ. ಕೆ. ನೂರ್ತಿ, ನೂರ್ತಿ ಬಜ್ಜಿನ್ಸ್,
ಕೃಷ್ಣನೂರ್ತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು.

ಮುದ್ರಕರು:

ಹೆಚ್. ಕೆ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

ಶ್ರೀ ಸರಿಮತ ಪವಲ್ ಪ್ರೆಸ್

ಮೈಸೂರು

ಅನುರಾಧ

ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನ ವನಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಸುಳ್ಳಿನ ಹಂತವನ್ನೂ ಅವಳ ವಯಸ್ಕು ವಿಾರಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಲಗ್ನ ವಾಗುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯೂ ಮಾರುತ್ತ ಬಂತು. ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಮಾರಿತು. ಈ ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ! ಇಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕೊಡುವ ಬಿಡುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಜಾತಕ ಪಾತಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಕುಲಶೀಲದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಇವೃತ್ತಮೂರು ಪರುಷವಾದರೂ ಅನುರಾಧೆಗೆ ವರ ಸಿಕ್ಕಿ ಲಿಲ್ಲ ಇಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಮೀನುದಾರರ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲೂ ಇದೇ ವಿಚಾರ ನಡೆದಿತ್ತು. ಹೊಸ ಜಮೀನುದಾರರ ಹೆಸರು ಹರಿಹರಘೋಷಾಲರು. ಅವರು ಕಲಿಕತ್ತಿಯವರು. ಅವರ ಚಿಕ್ಕ ಮಗ ವಿಜಯ ಹಳ್ಳಿ ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದ. ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚುಟ್ಟಿವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ—“ಗಗನ ಚಟರ್ಜಿಯ ತಂಗಿ ಏನು ಹೇಳಿದಳು ? ಮನೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವಂತೋ ?”

ಸುದ್ದಿ ತಂದ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಳಿದ—“ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಬಾಬುಗಳು ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೇ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.”

ವಿಜಯ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದ—“ಅವಳು ಹೇಳುವುದೇನು ? ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ನಾನೇ ಬರಬೇಕೋ ? ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಆಗದೋ ?”

ಅವನು ಸುಮ್ಮನಾದ. ವಿಜಯನೇ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ—“ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ, ವಿನೋದ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೇ ? ಅವಳೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕಷ್ಟಸುಖ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿದೇ ?”

ವಿನೋದ ಹೇಳಿದ—“ನಾನು ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ

ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು—‘ನಾನೂ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಒಮ್ಮೆ ತಿಳಿಸಿ ಒಂದೇಸಲ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.’”

“ಹೆಸರು ಏನೂಂತ ಹೇಳಿದೆ? ‘ಅನುರಾಧಾ’ನೋ? ಹೆಸರೇನೋ ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವಳ ಅಹಂಕಾರ ಇನ್ನೂ ಅಡಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.”

“ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಬಾಬು.”

ಎನೋದ ಅದೇ ಹಳ್ಳಿಯವ. ಅನುರಾಧೆಯ ಮದ್ದೆಲೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅವನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೊಡಗಿದ:—

ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ಗಣೇಶಪುರ. ಇದು ಹಿಂದೆ ಅನುರಾಧೆಯ ಹಿರಿಯರದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕೈಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳಾಯಿತು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅನುರಾಧೆಯ ತಂದೆ ಅಮರಚಟರ್ಜಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರದ ವರೆವಿಗೂ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದ ಮನೆಯೂ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಡಿಕ್ರಿ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಇವರ ಭಯದಿಂದ ಸಾಲಗಾರರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಟರ್ಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕುಲೀನತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜಪ-ತಪ, ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರ ದಲ್ಲೂ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಬುಡಹರಿದ ಸಂಸಾರದ ನಾವೆ ಅಪವ್ಯಯದ ನೀರಿನಿಂದ ಭರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಮುಳುಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಜನಕ್ಕಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇವರ ಸಾವೆಯನ್ನು ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಇವರ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಜಿ ದಂಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಅವರು ವೈಭವದಿಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಾವೂ ವೈಭವದಿಂದಲೇ ನೆರವೇರಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಅತಿ

ಪಾಸ್ತಿಯೂ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ, ಮಗ ಗಗನನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಸಾಲಕ್ಕೆ ಡಿಕ್ರಿಯಾದ ಹಳೆಯ, ಮುರುಕಲು ಮನೆ, ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸಾಲದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆಸ್ತಿ, ಕೆಲವು ಹಸು-ಆಡು-ನಾಯಿ-ಬೆಕ್ಕು ಮೊದಲಾದುವು. ಇದರಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮಲತಂಗಿ ಅನುರಾಧೆಯೊಬ್ಬಳು ಅವನಿಗೆ ಭಾರವಾದಳು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಿಗುಟಿನ ಆಸಾಮಿಯೊಬ್ಬ ಅನುರಾಧೆಗೆ ವರನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಅವನ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಐದಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪೊಮ್ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಳು. ಈಗ ಅವನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದ.

ಅನುರಾಧೆ ಹೇಳಿದಳು—“ಅಣ್ಣ, ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲೇ ನೂರಾರು ರಾಜಕುಮಾರನ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವ ಭಾಗ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅವನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡು. ದುಡ್ಡು-ಕಾಸು ಇದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟಿಗಂತೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲ”

ಗಗನ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ—“ಇದಂತಹ ಮಾತು! ತ್ರಿಲೋಚನನ ಹತ್ತಿರ ದುಡ್ಡಿದೆಯೆಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಅವನಪ್ಪ ಕುಲ ಬಿಟ್ಟು ಸತೀಪುರದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗದ್ದು. ಇದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಅವರ ಮಾನವೆಂತಹುದು?”

“ಏನಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ದುಡ್ಡಂತೂ ಇದೆ. ಕುಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಉಪನಾಸವಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅನ್ನ ಸಿಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ ಅಣ್ಣ?”

“ಅದೆಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಏಕೆ? ಹೇಳು, ಅಪ್ಪನೇನೋ ಇದೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ನೀನು ಇದೊಂದನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.”

ತಂದೆಯ ಧರ್ಮದೀಕ್ಷೆ ಮಗನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದ್ಯ-ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದ. ಹೆಂಡತಿ

ಹೋದಮೇಲೆ ಬೇರೆಯಾರಿನ ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ಗಗನನಿಗೆ ತಂಗಿಯ ಮನೋಗತ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಅವನು ಹೇಳಿದ-
 “ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಮೂಢದೀಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಕುಲಾಚಾರವನ್ನು ನಿನ
 ಗೋಸ್ಕರ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಹದಿನಾಲ್ಕು ತಲೆಗಳನ್ನೂ ನರಕಕ್ಕೆ ದಬ್ಬ
 ಲೇನು? ನಾವು ಕೃಷ್ಣನ ಸಂತಾನದವರು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕುಲೀನರು,
 ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಅಸ್ತೀಲದ ಮಾತನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲೂ ಅಡಬೇಡ”
 ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವನು ಹೊರಟುಹೋದ. ತ್ರಿಲೋಚನಗಂಗೋಪಾ
 ಧ್ಯಾಯನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಗಗನ, ಹರಿಹರಘೋಷಾಲರ ಮರೆಹೊಕ್ಕು. ಕುಲೀನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
 ನನ್ನು ಮುಣಮು-ತ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಯೇತೀರಬೇಕೆಂದು ಜೇಡಿಕೊಂಡ.
 ಕಲಿಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸೌದೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರು ಲಕ್ಷಾಧಿಪತಿಗಳಾ
 ಗಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಅವರ ತಾಯಿಯ ತವರುಮನೆ ಇದೇ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿತ್ತು.
 ಹುಡುಗತನದಲ್ಲಿ ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳನ್ನೂ ಅವರು
 ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದರು. ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋಬಾರಿ ಅವರು
 ಲಡ್ಡಾ, ಪೂರಿಯನ್ನೂ ಅವರಲ್ಲಿ ತಿಂದಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಈಗ
 ದುಡ್ಡೇನೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಗನನ ಮಾತಿಗೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತರು.
 ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಎಲ್ಲ ಸಾಲ ತೀರಿಸಿ ಹರಿಹರರು ಗಣೇಶಪುರಸನ್ನು
 ಕೊಂಡುಕೊಂಡರು. ಸಾಲಗಾರರಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯನ್ನು
 ವಾಪಸು ಪಡೆದರು. ಹೊರಗಡೆಯ ಎರಡು ಮೂರು ಕೋಣೆಗಳನ್ನು
 ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಗನ ಇರಬಹು
 ದೆಂದು ಬಾಯಿ ಕರಾರಾಯಿತು.

ಜಮಾನುದಾರಿಯನ್ನು ಹರಿಹರರು ಕೊಂಡುಕೊಂಡರೂ ಅವರ
 ಒಡೆತನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಹಳ್ಳಿಗರು ಇಚ್ಛೆಪಡಲಿಲ್ಲ. ಆಸ್ತಿ ಸಣ್ಣದು,
 ವಸೂಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
 ಯನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಹರಿಹರ ಯಾವ

ಕೆಲಸಗಾರರೂ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಗಗನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊನೆಗೆ ತಾನು ಎಣಿಸಿದ್ದಂತೆ ಗಗನನೇ ಗುಮಾಸ್ತನಾದ. ಹಿಂದಿನ ಜವಾನುದಾರ ಇಂದಿನ ಜವಾನುದಾರರ ಗುಮಾಸ್ತನಾದ! ಅವನು ಜನರನ್ನು ಹತೋಟಿ ರಾಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಹರಿಹರರಿಗೆ ತುಸು ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹಣ ವಸೂಲಿಯಲ್ಲಿ ನೊದಲಿದ್ದ ತೊಂದರೆಯೇ! ಈಗಲೂ ಉಳಿಯಿತು. ನಗದು ಒಂದು ಕಾಸೂ ಜಮಾ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜಂಜಾಟ ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆರಡು ವರುಷ ಕಳೆಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಒಂದುದಿನ ಗಗನನ ಸುಳವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಚಿತ್ರ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತು. ಕಲಿಕತ್ತೆಯಿಂದ ಹರಿಹರರ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ವಸೂಲಾದದ್ದನ್ನೇ ಎತ್ತುಕೊಂಡು ಗಗನಚಟರ್ಜಿ ಪರಾರಿಯಾದನೆಂಬುದನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿದ. ಠಾಣಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೊಬದ್ದಮೆ ಹೂಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಏನೂ ಉಪಯೋಗ ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಗನನ ತಂಗಿ ಅನುರಾಧೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ದೂರದ ಅಕ್ಕನ ಮಗ ಮಾತ್ರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಪ್ರೋಲೀಸರು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೆದರಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ಏನೂ ಹೊರಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಎಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಫೇಲಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಹಳ ದುಡ್ಡು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಪಾಸುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಎಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಫೇಲಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಜಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಕತ್ತೆಯೂ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿ ಪಾಸು ಮಾಡುತ್ತೆ. ಅವನಿಗೆ ಆ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ಪಾಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿಗೆ ಬಂದು ತಂದೆಯ ಸೌದೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ಆಶಂಕೆ ತೋರಿಸಿದ. ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆ ವ್ಯಾಪಾರದ ನೋವುಚಾರಣೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ.

ನೌಕರರಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಇದೇ ಮಾತು. ಗುಮಾಸ್ತೆ, ಕೆಲಸಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಿಂಹವನ್ನು ಕಂಡವರಂತೆ ಭಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲಸದ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಪುರುಸೊತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಗಣೇಶಪುರದ ವರ್ತಮಾನ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಹೇಳಿದ—“ಇದು ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವೇ. ತಂದೆಯವರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ಹೀಗೇ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.” ಅವನೇ ಖುದ್ದು ಜಮೀನಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಗಣೇಶಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಆದರೆ ಈ ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಬೇಗ ಇದಕ್ಕೆನಾಡರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ವಾಪಸು ಸೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವೂ ಅವನೊಬ್ಬನ ತಲೆಗೇ ಕಟ್ಟಿತ್ತು.

ವಿಜಯನ ಅಣ್ಣ ಅಜಯ ದೊಡ್ಡ ಅಡ್ಡೋಕೆಟರು. ಅವರು ವೃತ್ತಿಗಳು, ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಆಫೀಸ್ ಮತ್ತು ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕುರುಡರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸ್ತಿ ಭಾಗವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿ. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿ ಕಲಿಕತ್ತೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪದವೀಧರಳು. ಮನೆಯ ವಿಷಯ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಂತಿರಲಿ, ಅತ್ತೆ ಮಾವ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವಳಿಗೆ ಪುರಸೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಸಾರವೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜನ-ತನ ಹೋಗಿ ಬರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಅವರ ಅಡಿಗೆಯವರು ಬೇರೆ, ಕೆಲಸದವರು ಬೇರೆ. ದೊಡ್ಡ ಬಾಲುಗಳ ನಿಷೇಧದಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅಡಿಗೆಯವನನ್ನು ಅವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ. ಆದರೆ ಮಾವ ಹೋದಕೂಡಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅವಳ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಮೈದುನ ವಿಜಯನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವಳಿಗೆ

ಉದಾಸೀನ. ಈಚೆಗೆ ಅವನು ವಿಲಾಯತಿ ಸುತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕೈದುಬಾರಿ ಆಹ್ವಾನಕೊಟ್ಟು ಸ್ವತಃ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದ್ದಳು. ಒಂದುಸಲ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಅವಳು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂಗಿ ಅನೀತಾಳ ಸಂಚಯ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಳು. ಅನೀತ ಈಸಲ ಬಿ.ಎ., (ಆನರ್ಸ್) ಪಾಸುಮಾಡಿ ಎಂ.ಎ. ಓದುವ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ದಳು.

ಹೆಂಡತಿ ಹೋದಮೇಲೆ ವಿಜಯ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನೇನು ಮಾಡಿದ, ಏನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣೆಂದರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ. ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದರೆ ಅವನು ಜನರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೇ ಅದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಗಣೇಶಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದ ಎರಡು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಆಫೀಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಗಗನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಾಗದಕತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತರಿಸಿದ. ಈಗ ಗಗನನ ತಂಗಿ ಅನುರಾಧೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಅವಳ ಅಕ್ಕನ ಮಗನನ್ನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವ ವಿಚಾರ ನಡೆದಿತ್ತು. ಇವೇ ವಿಚಾರವಾಗಿ ವಿನೋದಘೋಷ್ ನೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕಲಿಕತ್ತಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಾಗ ವಿಜಯ ಎಳೆಂಟು ವರುಷದ ತನ್ನ ಮಗ ಕುಮಾರನನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದ.

ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾವು ಚೀಳಿನ ಭಯವಾದ್ದರಿಂದ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಡವೆಂದು ವಿಜಯನ ತಾಯಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ್ದ—“ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸೊಸೆಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ತಿಂಡಿ ಪೂತ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲೇನೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಕುಮಾರನೂ ಹಾಗಾಗುವುದು ಬೇಡ. ಕಷ್ಟಸುಖದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಇವನೊಬ್ಬ ಸಂಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಾಗಲಿ.”

ವಿಲಾಯತಿಯ ಪರಂಗೀಜನರೂ ಹೀಗೇ ಅನ್ನುತ್ತಾರಂತೆ. ಆದರೆ ಅದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬೇರೊಂದು ವಿಷಯವಿತ್ತು. ವಿಜಯ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಈ ಹುಡುಗನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗನ ದಾದಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದರೂ ಹುಡುಗ ಕಷ್ಟದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದ. ವಿಲಾಯತಿ ಯಿಂದ ಬಂದಮೇಲೆ ವಿಜಯನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಗಣೇಶಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನತ್ತಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು—“ಹುಡುಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ಲಾಲಾಜಿ. ಹೆಳ್ಳಿಯೂರು ಹೊಸ ಸ್ಥಳ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಷಾರಾಗ ನೋಡಿಕೋ, ಯಾವಾಗ ವಾಪಸು ಬರುತ್ತೀ?”

“ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ.”

“ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೊಂದು ಮನೆಯೂ ಇದೆಯಂತೆ. ಮಾವನವರು ಕೊಂಡದ್ದು.”

“ಕೊಂಡುಕೊಂಡವ್ವೇನೋ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಖರೀದಿಗೆ ತೊಗೊಂಡರೆ ಅದು ನಮ್ಮದಾದೀತೇ? ಮನೆಯೇನೋ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಲ್ಲ.”

“ಈಗ ನೀನೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯಲಾರದು.”

“ನನಗೂ ಅದೇ ಆಸೆ ಇದೆ.”

“ಆದಮೇಲೆ ನಮಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿಸಿ.”

“ಏಕತ್ತಿಗೆ?”

“ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ನಾವೂ ಹೆಳ್ಳಿ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಬಾದರೂ ಬಂದು ನೋಡೋಣವೆಂದು. ಅನೀತಾಗೂ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ರಜಾ ಆದ್ದರಿಂದ “ನಳೂ ಸಂಗಡ ಬರುತ್ತಾಳೆ.”

ಇದರಿಂದ ವಿಜಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಅವನು ಹೇಳಿದ—
“ಆದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಆದರೆ ಆಗ ‘ಇಲ್ಲ’ ಎನ್ನಕೂಡದು. ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಯನ್ನೂ ಖಂಡಿತ
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು.”

ಅನೀತಾ ಯುವತಿ, ಸುಂದರಿ, ಬಿ.ಎ. (ಆನರ್ಸ್) ಪಾಸುಮಾಡಿ
ದ್ದಾಳೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಂಗಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇಸರ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ
ಆವನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಗುಣಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಈ ಹೆಂಗಸಿನ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲೂ ಅದೇ ಭಾವನೆ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ
ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಲ್ಲಿ, ವೃಕ್ಷಗಳ ಭಾಯೆಯ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ
ಆವಳು ಆವನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಹಾಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರು
ತ್ತಿತ್ತು.

ವಿಜಯ ಅಚ್ಚ ವಿಲಾಸಿತಿಯ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ, ತಲೆಯ
ಮೇಲೆ ಹ್ಯಾಟು, ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚುಟ್ಟು, ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ರಿವಾಲ್ವರ್, ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿದು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಅನುರಾಧೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಜೊತೆಗೆ
ಇಬ್ಬರು ಮರ್ಜಾಪುರದ ಲಾರೀಧಾರಿ ನೌಕರರು, ಕೆಲವರು ಅನು
ಯಾಯಿಗಳು, ವಿನೋದಘೋಷ ಮತ್ತು ಕುಮಾರ ಬಂದಿದ್ದರು.
ಸ್ವಾಧೀನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಗಲಭೆಯಾಗುವ ಭಯವಿದ್ದರೂ, ಮಗ
ನನ್ನು ಸಾಹಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಇದು ದೊಡ್ಡ ಅವಕಾಶವಾದ್ದರಿಂದ
ಮಗನನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ವಿನೋದ ಮಾತ್ರ ಹೇಳು
ತ್ತಿದ್ದ—“ಅನುರಾಧೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳು, ಹೆಂಗಸು, ಜೋರಿನಿಂದ ಅವಳನ್ನು
ಗೆಲ್ಲುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ರಿವಾಲ್ವರ್‌ನ್ನು ಜೊತೆಗೆ
ಒಯ್ಯುವುದು ಉತ್ತಮ.”

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಅವಳು ಬಹಳ ಚತುರಳಂತೆ. ಬೇಗ
ಜನರನ್ನು ಗುಂಪುಗೂಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಗನನಿಗೂ ಅವಳೇ ಸಲಹೆಗಾರ

ಳಾಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ನಡತೆಯೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ.”

“ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ.”

“ನನ್ನ ಕವಿಗೇನೋ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದಿದೆ.”

ಯಾರ ಸುಳಿವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎಜಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಹತ್ತಿದ. ದೊಡ್ಡಮನೆ, ಎದುರಿಗೆ ಪೂಜಾಗೃಹ. ಇನ್ನೂ ಶಿಥಿಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಹಳೆಯ ಕುರುಹುಗಳೆಲ್ಲತೋರುತ್ತಿದೆ ಒಂದುಕಡೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೂಡುವ ಕೋಣೆಗಳು ಮತ್ತು ದಿವಾನಖಾನೆ ಇದ್ದುವು. ಎಲ್ಲ ಒಂದೇರೀತಿ ಇದ್ದುವು. ಪಾರಿವಾಳ, ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಕಪ್ಪಟೆ ಅಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು

“ಯಾರು ಒಳಗೆ ?” ಎಂದು ಆಳು ಕೂಗಿದ. ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೆದ್ದುಮಾರಿದ ಅವನ ದನಿಯಿಂದ ಎನೋದಘೋಷ ಮತ್ತು ಇತರರು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದರು.

“ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಧಾಜೀಜಿಗೆ ಎಷಯ ತಿಳಿಸಬರ ತ್ತೀನೆ” ಎಂದು ಎನೋದಘೋಷ ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಆ ಮನೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಗೌರವ ತೋರಿಸುವುದು ಅವನಿಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ, ವೆಂದು ಎನೋದನ ಮಾತಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನುರಾಧ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎನೋದ ಹೋಗಿ ಎನಯ ದಿಂದ ಹೇಳಿದ—“ತಾಯಿ, ಚಿಕ್ಕಬಾಬುಗಳು ಬಂದು ಹೊರಗೆ ನಿಂತ ವ್ವಾರೆ.”

ಈ ದುರ್ದೈವವನ್ನು ಅವಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳ ದಳು—“ಹೊರಗೆ ಜಾಪೆ ಹಾಸು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತಾಳೆಂದು ಹೇಳು ಹೋಗು.” ಆಮೇಲೆ ಎನೋದನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು—“ನನ್ನ ದೇನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋಗು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡಿರೆಂದು ಬಾಬುಗಳಿಗೆ ಹೇಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಸಿಟ್ಟಾದಾರು.”

ಎನೋದ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿದ—“ನಾವು ಬಹವರು ತಾಯಿ,

ಜಮೀನುದಾರರ ಅಪ್ಪಣಿಯಾದರೆ 'ಇಲ್ಲ'ವೆನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ....."

"ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಎನ್ನೋದಿಷ್ಟೆ."

ಎನ್ನೋದ ಹೊರಹೊರಟ. ಚಾವೆ ಹಾಸಿತ್ತು ಆದರೆ ಯಾರೂ ಆದರ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ಎಜಯು ಒತ್ತ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಚುಟ್ಟಿದಿಂದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಐದುನಿಮಿಷದ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಕಡೆ ಸೂಚಿಸಿ ಹೆದರುತ್ತಾ "ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಎಜಯು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತ. ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರ ಮಗಳು. ಅವಳನ್ನು ಏನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಿದರೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಗಡಸು ದನಿಯಿಂದ ಬಾಗಿಲ ಮರೆ ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅನುರಾಧೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ—"ಈ ಮನೆ ನಮ್ಮದೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ?"

"ಗೊತ್ತಿದೆ."

"ಹಾಗಾದರೆ ಖಾಲಿ ಏಕೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ?"

ಅನುರಾಧ ಹಿಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಸಂತೋಷನ ಮುಖಾಂತರ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಹುಡುಗ ಅಷ್ಟು ಚತುರನಲ್ಲ. ಹೊಸ ಜಮೀನುದಾರರ ಜೋರನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗ ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದವೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಎಜಯು ಐದಾರು ನಿಮಿಷ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟ. ಆದರೆ ಅಮೇಲೆ ಅವನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ—"ನಿಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಲಿ. ಕಾಲ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಹುಲಿಕರಡಿಯಲ್ಲ. ಮನೆಯೇಕೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಹೇಳಿ?"

ಅನುರಾಧ ಹೊರಗೆ ಬರದೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು—

“ಮನೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮಾತಾಗರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಹರಿಹರಬಾಬು ಗಳು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.”

“ಅದಕ್ಕೇನಾಳರೂ ರುಜುವಾತಿದೆಯೇ ?”

“ಅದಕ್ಕೆ ಬರವಣಿಗೆ ಎನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರೇ ಇದ್ದಾರೆ ರಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ.”

“ನನಗೇನೂ ಕೇಳುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಅವರಂದೇಕೆ ಬರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ?”

“ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಅಣ್ಣ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಾತಿಗಂತಲೂ ಬರವಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಅಣ್ಣ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ !”

ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರ ತೋರದಿದ್ದುದರಿಂದ ವಿಜಯ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಆದರೆ ಅನುರಾಧೆಯೇ ಹೇಳಿದಳು—“ಆದರೆ ಅಣ್ಣ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದ ರಿಂದ ಈಗ ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪಿದಂತೆಯೇ. ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸು, ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳು. ಈ ಹುಡುಗ ಅನಾಥ. ಇವನಿಗೆ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಇಲ್ಲ. ನಾನೇ ಇವನನ್ನು ಸಾಕಬೇಕೆನಿಸಿ. ನಮ್ಮಿಡುವರ್ತು ನೋಡಿ ನೀವು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಇನ್ನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿರಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ನಾಳೆ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಇದರ ಜವಾಬು ನಾನು ಕೊಡಲೇ ?” ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಎಲ್ಲಿ ?”

“ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀವೆಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತೀರೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಭೇಟಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು—“ನೀವು ಯಜಮಾನರು. ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಮುಚ್ಚಿಡುವುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿ ಬೇಡೆನಿಸಿ. ಬಲವಂತದಿಂದ ಒಂದು ದಿವಸವೂ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸದ ಮೇಲೆ ನಾನೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

ಆವಳ ಕಂಠಸ್ವರದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಅಡಗುತ್ತೆಂದೂ ಆವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಫೀರು ತುಂಬಿತ್ತೆಂದೂ, ಹೊರಗಡೆಯಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಜಯ

ನಗೆ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವೂ ಆಯಿತು. ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳು ಹಿಡಿಯಬಹುದೆಂದೂ ಅವನು ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅದೊಂದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅಳುತ್ತಾ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಅವನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತ್ತೂಲು, ಅವನ ಆಳುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಲಾಠಿಗಳು ಅವನನ್ನೇ ಮರುಗುಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತು. ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ? ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ—“ನೀವು ಇರುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನದೇನೂ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೇ ಈ ಮನೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗ ಇರುವ ಸ್ಥಳ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಸಲ ಬಂದು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಬರಲಿ. ಹೊರಭಾಗದ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಸುಖವಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ಒಳಗಡೆ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೋಣೆಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಹಾಯಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ಇದು ಪರಸ್ಥಳ. ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿದವರೊಬ್ಬರರಬೇಕು. ನಾನೂ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೈಲಾದ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ವಿಜಯ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಹೇಳಿದ—“ಬೇಡ ಬೇಡ, ಅದೆಲ್ಲಾರೂ ಉಂಟೇ ? ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಆಳುಕಾಳುಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನೀವೇನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಒಳಭಾಗದ ಕೋಣೆ ನೋಡಬಹುದೇ ?”

“ಓಹೋ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ. ತಮ್ಮದೇ ಮನೆ. ಬನ್ನಿ.” ಒಳಗೆ ಬಂದು ಅವನು ಒಂದರಕ್ಷಣ ಅನುರಾಧೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೆರಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪರದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತುಸು ಮಾಸಿದ ಸೀರೆ ಯುಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅಭರಣಗಳೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಬಂಗಾರದ ಬಳೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದವು. ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಲಾದ ಅವಳ ಕಂಠಸ್ವರ ದೃಢವಾದ ಬಿಗಿ ಬಹಳ ಮಧುರವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ

ರೂಪವೂ ಹಾಗೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಎಣಿಸಿದ್ದ. ಬಡವಳಾಗಿ ದ್ದರೂ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸು. ಆದರೆ ಅವನ ಊತೆಯಂತೆ ಅವಳ ರೂಪವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶುದ್ಧ ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಪ್ಪಿನ ಕಡೆಗೆ ವಾಲಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಸಾಧಾರಣ ಹಳ್ಳಿಗಾಡು ಹೆಂಗಸಿದ್ದಂತೆ ಇದ್ದಳು. ಶರೀರ ಕೃಶವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೈಕಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ದಿನಗಳು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮನ ಸೆಳೆವ ಕಾಂತಿಯೊಂದು ಮನೆಮಾಡಿತ್ತು.

ಅನುರಾಧೆ ಕೇಳಿದಳು—“ಎನೋದ, ಬಾಬುಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ತೋರಿಸು. ನಾನು ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ”

“ನೀವು ಜೊತೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ ರಾಧಾಜೀಜಿ?”

“ಉಹು.”

ಎಜಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದ. ಅನೇಕ ಕೋಣೆಗಳಿದ್ದವು. ಹಳೆಯಕಾಲದ ಅನೇಕ ಮುರುಕಲು ಸಾಮಾನುಗಳು ಹಿಡಿದಿದ್ದವು. ಈಗ ಅವು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವುದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹಿಂದೆ ಅವು ಎಹಳೆ ಬೆಲೆ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದವು ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಗಳೂ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಮುದ್ರೆಯಾಡಿತ್ತು.

ಎಜಯ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದಮೇಲೆ ಅನುರಾಧೆ ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಎಜಯ ಕೇಳಿದ—“ತಾವು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೀರಿ?”

“ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಾವೆಷ್ಟು ದಿನ ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತೀರೋ ಅಷ್ಟು ದಿನ.....?”

“ಸ್ವಲ್ಪದಿನ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ?”

“ಅದೇ ಹೆಗಲು ರಾತ್ರಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ನಿಮಗೆ ಗಗನನ ಸುಳಿವು ಗೊತ್ತಿಡೆಯೆಂದು ಜನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

“ಆವರಿನ್ನೇನೇನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?”

ವಿಜಯನಿಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅನುರಾಧೆ ಹೇಳಿದಳು—“ನನಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ನೊವಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯೇ?”

ಅವಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರಾಂಶ ತುಂಬಿತ್ತು. ವಿಜಯನಿಗೆ ಬಹಳ ನಾಟಕಿಯಾಯಿತು. ಕುಲೀನತೆಯ ಕುರುಹು ಇನ್ನೂ ಅಳಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡ. ಅವನು ಹೇಳಿದ—“ಉಹು, ಛೇ! ಛೇ! ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಹುಡುಕಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಲ್ಲಾ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಇಷ್ಟುದಿನ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಾ?”

ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಜವಾಬೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಎಂದಾದರೂ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ನೀವು ಸಲಹೆ ಕೊಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ? ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದವರು. ನಿಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪೂರಾ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಗನನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವೇ? ನಾನೇನಾದರೂ ಆಗ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಖಂಡಿತ ಅವಕಾಶಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಅನುರಾಧೆ ನೊವಲಿನಂತೆಯೇ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಇವತ್ತಿನಿಂದ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಬೇರೆಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಇರಿ. ಆದರೆ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಸಾಗಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಡಿ.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ “ಅಪ್ಪ ಬಾಯಾರಿಕೆ, ನೀರು ಬೇಕು” ಎಂಬ ಕೂವಾಳ.

“ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಡು?”

కృష్ణయింద అవనన్న తన్ను హత్తిర బరమాడికొండు అడిగేమనేగే కరదోయ్దు అనురాధ కేళిదళు—“ఎళనిరిదే కుడియుత్తీయా మగు?”

“ఱూ, కుడియుత్తీనే.”

సంతోష ఒడెదుకొట్టెద్దన్న కుమార ఱొట్టి తుంబ కుడిదు, అదర కొట్టరియన్నా తింద. ఱొరగే బందు తందేగే ఱేళిద—“అప్ప, నిఱనూ కుడియుత్తీయా? బఱళ సిఱియగదె.”

“ఱుఱు.”

“కుడియప్ప తుంబ ఇదే....ఎల్ల నమ్మదే తానే?”

ఎల్లరేదురిగొ ఱ మాతు కేళి ఎఱయనిగే బఱళ నాఱకే యాయిత్తు. “ఱుఱు. నాను కుడియువుదిల్ల. ఱొగొణణ నడి” ఎంద.

౩

మనెయి ఎల్ల అధికారవన్నా విఱయ వఱిసికొండు తనగాగ అదరల్లి ఎరడు కొణిగళన్న ఇట్టుకొండు ఱుళిద కొణిగళల్లి కఱిఱియన్న మాడికొండ. ఱిందే యావాగఱొణి ఎనొణిదఱొణి ఱవిమానుదారియల్లి కేలస మాడిద్దరింద ఱుగ అవనే ఱొణి గుమాస్తనాద. అదరొ తొందరే తప్పల్లి. ఎకేందరే గగనఱిఱిఱి ర్షిఱర ఱత్తిర దుడ్డు వసొలు మాడి ర్షిఱిది కొణివుదు అవమానవేందు తిళిదిద్ద. అదు అవనెంబి కేయి విసయవాగత్తు. అల్లదే ఱిఱిఱియవర వంశద గొరవక్కొణి ఇదరింద ఱిక్కే బరుత్తిత్తు. అవను ఱొరఱుఱొణిదమేఱి ర్షిఱరిగే బఱళ ఱిఱిఱియాయితు. ఎల్లరొ నిత్యవు బాయి సాక్ష్య కొట్టి బందు అళుత్తివ్దురు. యారు ఎప్ప కొట్టిరు? ఇన్నేప్ప వాకి కొణిదేకేంబుదన్న బగేఱరిసువుదే కష్టవాయితు. విఱయ

ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಕಲಿಕತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನೋ ಅಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಹೋಗಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಎರಡು ದಿನ ಎಂದೇ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು.

ಕುಮಾರನಿಗೆ ಸಂತೋಷನ ಜೊತೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಎರಡು ಮೂರು ವರುಷ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮನಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಬೇರೆ ಹುಡುಗರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಕುಮಾರ ಬೆರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲೇ ಸಂತೋಷನ ಜೊತೆಗೆ ಕುಮಾರ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಾವನಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕಿಗೂಡಿಗಾಗಿ ನದೀ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಸಂತೋಷನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರವೇ ಊಟಿಂಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸಂತೋಷನನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೂ ಅನುರಾಧೆಯನ್ನು "ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ"ನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಜಯ ದುಡ್ಡುಕಾಸಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನಿಗೆ ಮಗನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುರುಸೊತ್ತಾದಾಗ, ಮಗ ಕಡ್ಡಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಬೈದು, ಜಬರಿಸಿ, ಅವನು ಮಗನನ್ನು ಮಗ್ಗಲಲ್ಲೇ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಮತ್ತೆ "ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ"ನ ಹತ್ತಿರ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷನೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸಂಜೆಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಂದು ಸಂಜೆ ಜನ ಯಾರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಜಹಾಕುಡಿದು, ಹುಟ್ಟಿ ಸೇದುತ್ತಾ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಓಡಾಡಿ ಬರೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನೆನಪಾಯಿತು. "ಕುಮಾರ ಎಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಆಳನ್ನು ಕೇಳಿದ.

"ಒಳಗೆ ಇದ್ದಾರೆ ಬಾಬು."

“ಇವತ್ತು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂಡನೇ?”

“ಇಲ್ಲ.”

“ಬಲವಂತವಾಗಿ ಏಕೆ ತಿನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ?”

“ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಬಾಬು. ಎಲ್ಲ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ.”

“ನಾಳಿನಿಂದ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಅವನನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸು” ಎಂದು ಅವನು ಎನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದರ ಬದಲು ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಬೊಡ್ಡ ಅಂಗಳದ ಆಡೆಯಿಂದ ಹುಡುಗನ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು—“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿ. ಎರಡು ಲಡ್ಡೂ, ಬೇಗ.”

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು—“ಇಳಿದು ಬಾಪ್ಪ, ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಮರ ಹತ್ತುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಹತ್ತಬಹುದು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ; ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆ ದಪ್ಪ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಈ ಚಿಕ್ಕ ರೆಂಬೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೇಗ ಹತ್ತಬಹುದು.”

ವಿಜಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಒಂದು ಮಾವಿನಮರ. ಅದರ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಮಾರ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಬೊಂಬೆಗೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಕಾಲು ಇಳಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಇಬ್ಬರೂ ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಅನುರಾಧ ಅಡಿಗೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಹಿಂದೆ ಅವತು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ—“ಇದೇ ಈ ಮಕ್ಕಳು ತಿನ್ನುವ ಸ್ಥಳವೇನು?”

ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಅನುರಾಧೆಯ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ—“ಇವನು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.”

“ಹೂಂ.”

“ಆದರೂ ನೀವು ಅವನನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಲ್ಲ?”

“ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಗದ್ದಲಮಾಡುತ್ತಾನೆ.”

“ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಚೀಷ್ಟೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಇರಬಹುದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲ. ದಾದಿ ತಾಯಿಲೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಕೈತುಂಬ ಕೆಲಸ, ಯಾರಮೇಲೆ ಜೋರು ಮಾಡಬೇಕು?”

ಎಜಯನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬಾಯಿಂದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖ ವಾಯಿತು. ಅವನು ಕೇಳಿದ— “ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ವಸಯ ಗೊತ್ತಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತೆ. ನಿಮಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ಕುಮಾರನೋ?”

ಅನುರಾಧೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು— “ಹೇಳುವ ವಯಸ್ಸು ಅವನಿಗೆ ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡದಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದ ದಿನ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.”

ಎಜಯನಿಗೆ ಅವಳ ಮುಖ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಮೊದಲಿನ ದಿನದಂತೆ ಈಗಲೂ ಅವಳ ದನಿ ಮಧುರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅದೇ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ— “ಈಸಲ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತೆ.”

“ಏಕೆ?”

“ಏಕೆಂದರೆ ಚೀಷ್ಟೆಮಾಡುವುದೊಂದು ಚಟ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಬೇಸರವಾಗುತ್ತೆ. ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯಾರು? ಎರಡೇ ದಿನ ದಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.... ಕುಮಾರ್, ಇಳಿದುಬಾ ಮಗು ರೊಟ್ಟಿ ತೋಗೊ.”

ಕುಮಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ತಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಕೆಳಗಿಳಿದು “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ”ನ ಕೈಯಿಂದ ಕೆಲವು ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಲಡ್ಡುಗಳನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಆ ತಿಂಡಿಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಹುಡುಗ ಏಕೆಷ್ಟು "ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ"ನ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲೇ ಹೊಕ್ಕಿರುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಎಜಯನಿಗೆ ಈಗ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮಗನಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಉಪಚಾರದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಬಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಹುಡುಗ ಅದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರ ಹೇಳಿದ— "ನಿನ್ನೆಯಂತಹ ಚಂದ್ರಮೂಲೀ ಇವತ್ತೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ ನಲ್ಲಾ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಏಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ?"

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು— "ತಪ್ಪಾಯಿತು ಮಗು..... ಬೆಕ್ಕು ಹಾಲನ್ನು ಉರುಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ನಾಳೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ."

"ಯಾವ ಬೆಕ್ಕು? ಹೇಳು, ಬಿಳಿದೇ?"

"ಅದೇ ಇರಬಹುದು" ಎಂದು ಅನುರಾಧ ಅವನ ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಹೆರಡಿದ್ದ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿದಳು.

ಎಜಯ ಹೇಳಿದ— "ಇವನ ಉಪಟಳ ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತಲ್ಲ."

"ಕುಡಿಯಲು ನೀರೇಲ್ಲಿ?" ಕುಮಾರ ಕೇಳಿದ.

"ಆಯ್ಯೋ ಮರೆತುಹೋಯಿತು ಮಗು ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ."

"ನೀನು ಎಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತೀ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ನಿನಗೊಂದೂ ನೆನಪೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ."

"ಹೌದೆ"ಂದು ಅನುರಾಧ ನಕ್ಕಳು. ಆ ನಗು ಎಜಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ತಾನು ಆಡುವ ಉಪಚಾರದ ಮಾತನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನ ಈ ದುಷ್ಟತನದ ಆಚರಣೆಗೆ ಅವನು ಕ್ಷಮೆಬೇಡಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅನುರಾಧ ಕುಮಾರ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷನಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಿ, ಸಾರು, ಪಲ್ಯ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಲೆಯಮೇಲೆ ಸೆರಗೂ ಹಾರಾಡೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ದಾಗಿಲಹತ್ತಿರ

ಯಾರದೋ ನೆರಳು ಬಿದ್ದಿತು. ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ವಿಜಯ ನಿಂತಿದ್ದ. ಕೂಡಲೆ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಸೆರಗನ್ನೆಳೆದು ಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ—“ಒಂದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಲಹೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಎನೋದಘೋಷ ಇದೇ ಉರನ ಮನುಷ್ಯ. ನಿಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು, ಅವನು ಎಂತಹ ಮನುಷ್ಯ? ಹೇಳುತ್ತೀರಾ? ಅವನನ್ನು ಗಣೇಶಪುರದ ಹೊಸ ಗುಮಾಸ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಪೂರ್ಣ ನಂಬಬಹುದೇ ಹೇಗೆ? ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?”

ಒಂದು ವಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಎನೋದ ಕೈಲಾಸ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗೇ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವ ಗಡಿಬಡಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೈದಂತೆಯೇ ಅವನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದು ಅನುರಾಧೆಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮೃದುಕಂಠದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು—“ಏಕೆ? ಎನೋದ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದ್ದಾನೆಯೇ?”

“ಇದುವರೆಗೂ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರಬೇಡವೇ?”

“ನನಗೇನೋ ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.”

“ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತೀರೋ? ಅಥವಾ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆಷ್ಟು ಎಲ್ಲಿದೆ ಒಳ್ಳೆಯವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರೋ?”

“ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೇನಾದರೂ ಬೆಲೆ ಇದೆಯೋ?”

“ಇಲ್ಲದೇ ಏನು? ಅವನು ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳೆಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.”

ಅನುರಾಧೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು—“ಅವನೇನೋ ಒಳ್ಳೆಯವನೇ. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಉದಾಸೀನದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕೆಟ್ಟವನಾಗುವುದೇನೂ ಅಸಂಭವವಲ್ಲ.”

“ಅದೇನೋ ನಿಜವೇ. ತಪ್ಪಿನ ಕಾರಣ ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೋದರೆ ಅನೇಕಕಡೆ ಇದೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.”

ಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ—“ನಿನ್ನ ಅಧ್ಯಾಪ್ತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೊಬ್ಬ ‘ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ’ ಸಿಕ್ಕರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಒಂದೊಪ್ಪತ್ತಾದರೂ ಅನ್ನ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಅನುರಾಧ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು—“ತಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಊಟ-ತಿಂಡಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಆಗುತ್ತಿದೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳಿದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಪರದೇಶದಲ್ಲೇ ಕಾಲ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಊಟ-ತಿಂಡಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವನು ಹೊರಟುಹೋದ.

ಅನುರಾಧ ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅವನ ಸ್ನಾನ ಕೂಡ ಇನ್ನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

೪

ಈ ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ವಿಜಯನಿಗೆ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಅವನು ಅದರ ಕೈಗಳಮೇಲೆ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಚುಟ್ಟಾ ಸೇದುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತಿರ “ಬಾಬು ಸಾಹೇಬ್” ಎಂಬ ದನಿ ಕೇಳಬಂದಿತು. ವಿಜಯ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರು ವೃದ್ಧ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರು ನಿಂತು ಗೌರವದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಆ ವೃದ್ಧರ ವಯಸ್ಸು ಅರವತ್ತಕ್ಕೇ ಮಾರಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೇಹ ದೃಢವಾಗಿತ್ತು. ಮಿಸೆಯೂ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಾಯಿಯು ಎರಡೆಂಚಿನಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಕೂದಲುಗಳು ದುಂಬಿಯಂತೆ ಕಪ್ಪಗಿದ್ದವು. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಮೂರು ಹಲ್ಲುಗಳ ವಿನಹ ಇನ್ನೆಲ್ಲವೂ ಕೃತಕವಾದದ್ದು. ಮೈಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಚ್ಚಾರೇಷ್ಮೆಯ ಕೋಟು ಮತ್ತು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಒಂದು ವಸ್ತ್ರ. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚೀನಿ ಅಂಗಡಿಯ ಚಪ್ಪಲಿ

ಗಳು. ಬಂಗಾರದ ಗಡಿಯಾರದ ಸರಪಳಿಗೆ ಹುಲಿಯುಗುರನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದೆ. ಅದು ಜೋತಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ಇವರೇ ಧನಾಧ್ಯರೆಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸ್ವಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಚುಟ್ಟಿದ ಸಾನಾನಾಣಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ವಿಜಯ ಅವರನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಆ ವೃದ್ಧರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು "ನಮಸ್ಕಾರ ಬಾಬುಗಳೇ" ಎಂದರು.

"ನಮಸ್ಕಾರ."

"ತಾವು ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಯಜಮಾನರು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರು, ಲಕ್ಷಾಧಿಪತಿಗಳು. ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೆ ಸುಪ್ರಭಾತವಾಗುತ್ತೆ. ತಾವು ಅಂತಹವರ ಸುಪುತ್ರರು. ಆ ಬಡವಳ ಮೇಲೆ ದಯಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಡಳ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತೆ."

"ಯಾರು ಬಡವಳು? ಆಕೆ ಎಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೇಕು?"

"ದುಡ್ಡಿನ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಅಮರಚಟರ್ಜಿಯವರ ಮಗಳು—ಅವರು ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು—ಗಗನಚಟರ್ಜಿಯ ಮಲತಂಗಿ. ಇದು ಅವಳ ತಂದೆಯ ಮನೆ. ಅವಳೇನು ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾಳೆ..... ಅದರ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಆಗಿದೆ.... ಆದರೆ ತಾವು ಅವಳನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನೂಕುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲ? ಇದು ತಮಗೆ ಉಚಿತವೇ?"

ಈ ವೃದ್ಧರಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಬಾರದೆಂದು ವಿಜಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಆದರೂ ಅವರ ಮಾತಿನ ಬಗೆ ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಸಿಟ್ಟುಬಂತು. ಅವನು ಹೇಳಿದ— "ಅದು ಉಚಿತವೋ ಅನುಚಿತವೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಅದಿರಲಿ ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ? ನೀವು ಯಾರು?"

ವೃದ್ಧರು ಹೇಳಿದರು— "ನನ್ನ ಹೆಸರು ತ್ರಿಲೋಚನಗಂಗೋ ತಾಧ್ಯಾಪು. ನಾನು ಮಗ್ಗಲು ಹಳ್ಳಿ, ಮಸಜದ್‌ಪುರದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ. ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೈನಿಡಿದ ಮನುಷ್ಯನೇ ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಬೇಕಾದರೆ ವಿನೋದಘೋಷನನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋಡಿ."

"ನಾನೂ ಕೈಮುಂದೆ ಚಾಚುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದಾಗ, ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸ ವಿಚಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೀರಲ್ಲ, ಅವರು ನಿಮಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ಅವನ್ನು ಹೇಳಿ."

ಆ ಮುದುಕರು ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನಮನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು—"ವೈಶಾಖ ದಲ್ಲೇ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಕಳೆದಮೇಲೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತೇನೆ."

ವಿಜಯ ಹೌಹಾರಿ ಹೇಳಿದ—"ತಾವು ಅನುರಾಧೆಯನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಾ?"

"ಹೌದು. ಇದು ನನ್ನ ಆಸೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠವಾದಮೇಲೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲ ಮುಹೂರ್ತವಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಮುಹೂರ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ."

ಸ್ವಲ್ಪಕೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿಟ್ಟು ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ—"ಈ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಯಾರು ಮಾಡಿದವರು? ಗಗನಚಟರ್ಜಿಯೋ?"

ಆ ವೃದ್ಧರು ಸಿಟ್ಟನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದರು—"ಅವನು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನವೆ ಅವನೇ ಎಫ್ಫೆವಾಗಿದ್ದ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾರ್ಗಶಿರವಲ್ಲೇ ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 'ನಾವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕುಲೀನರು, ಕೃಷ್ಣನ ವಂಶ. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಲಗ್ನವೇ 'ಸಾಡುವು' ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿದ್ದಿ.' ಈಗ ಅಹಂಕಾರ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು? ಆ ವಂಶವೇ ಈಗ ತಾನಾಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಲ ಸುರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಬಾಬುಗಳೇ? ಹಣವೇ ಕುಲ-ಮರ್ಯಾದೆ, ಕೌಡೋ ಅಲ್ಲವೋ? ಹೇಳಿ."

“ಸರಿಯೇ, ಅನುರಾಧೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೋ ?”

ಮುದುಕರು ಜಂಭದಿಂದ ತೊಡೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರು—
 “ಒಪ್ಪುವುದೇ ? ಇದೇನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ ಬಾಬು ? ಸಂತೋಷವಾಗಿ
 ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ. ನೀವು ಬಂದು ಒಂದು ಗುಡುಗು ಹಾಕಿದಿರಿ. ಶಾಪ
 ಅವಳಿಗೆ ಒಂದೂ ತೋಷದಂತಾಯಿತು. ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು
 ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಡವೆಂದರು.
 ಸೊಸೆಯರಿಗೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಅಳಿಯಂದಿರು, ಎಲ್ಲರೂ
 ಇವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ. ಆಯೋ ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ. ಎರಡುಬಾರಿ ಲಗ.
 ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಸಾಕೆಂದು ನನಗೂ
 ಅನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅನುರಾಧೆಯೇ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ—“ಗಂಗೋಲಿ
 ಯವರೇ, ನಿಮ್ಮ ಪಾದದಲ್ಲಿ ನನಗೊಂದು ಸ್ಥಾನಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆ
 ಬಚ್ಚಲು ಬಳಿದಾದರೂ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು. ಏನುತಾನೆ
 ಮಾಡುವುದು ? ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಯಿತು.”

ಏಜಯ ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ.

ಮುದುಕರು ಹೇಳಿದರು—“ಇದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಗ್ನ ವಾಗಬೇಕು.
 ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಗಗನನ ಸೋದರತ್ತೆ ಒಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳೇ ಕನ್ಯಾ
 ದಾನ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಈಗ ದಯವಿಟ್ಟು ತಾವು ಒಪ್ಪಿದರೆ, ಎಲ್ಲ
 ಆದಂತೆಯೇ.”

ಏಜಯ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಹೇಳಿದ—“ನಾನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾದ್ದೇನು ?
 ಮನೆ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ತಗಾಡೆ ಕೊಡಬಾರದೆಂಬುದು ತಾನೇ ? ಒಳ್ಳೆಯದು.
 ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಇನ್ನು ನೀವು ಹೋಗಿಬನ್ನಿ.... ನಮಸ್ಕಾರ.”

“ನಮಸ್ಕಾರ ಬಾಬು ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಷ್ಟೇ ಅಷ್ಟೇ. ತಮ್ಮ
 ತಂದೆಯವರು ಲಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೀಯರು, ಅವನ
 ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೆ, ಸುಪ್ರಭಾತವಾಗುತ್ತೆ.”

“ಆಗಲಿ. ಇನ್ನು ನೀವು ದಯಮಾಡಿಸಿ.”

“ಹೊರಟೆ, ಬಾಬುಗಳೇ ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದು ತ್ರಿಲೋಚನರು ಹೊರಬಿದ್ದರು.

ತಾನೇಕೆ ಇದರಲ್ಲಿ ತಲೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇನು? ಹಿಂದೆ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ನಡೆದಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಎತಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಬೇಕು? ಕೂಡಲೆ ಏನೋದಘೋಷ ಹೇಳಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ನೆನಪಾಯಿತು. “ಕುಲುಗಾರವ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇನು? ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟಿಗಿದ್ದರಾಯಿತು” ಎಂದ, ಅನುರಾಧೆ ಅವಳಿನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಅದಕ್ಕೆ ಗಗನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ—“ನೀನೇನು ಅಪ್ಪ-ತಮ್ಮನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೇನು?” “ನೀನು ಆ ವಂಶದವನು. ಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಆ ವಂಶ ಗೌರವ ಉಳಿಸು. ನನಗದು ಬೇಕಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ ಅನುರಾಧೆ.

ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಡಗಿದ್ದ ವೇದನೆ ವಿಜಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕುಲಮರ್ಯಾದೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಗೌರವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಗಗನನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇತ್ತು. ಯೋಚಿಸಿ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಅನುರಾಧೆಯ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಉತ್ತರ ಅವನಿಗೆ ಲಜ್ಜಾ ಹೀನವಾಗಿಯೂ, ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಹೊರಗೆ ಜನ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಅವರೊಡನೆ ವಿನದ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಅಂದು ಅವನಿಗೆ ಒಂದೂ ಹಿತವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಆಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ. ದಿವಾಣಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಾಪೆಯಮೇಲೆ ಅನುರಾಧೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಎರಡು ಮಗು ಲಲ್ಲೂ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳೂ ಮಲಗಿದ್ದರು. ದಿನವೂ ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೆ ರಾತ್ರಿ

ಅಡಿಗೆ ಮುಗಿಸಿ ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳು ಕಡಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಮೇಲೆ ಊಟವಾಡಿಸಿ ಕುಮಾರನನ್ನು ಅವನ ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂದು ಬೆಳದಿಂಗಳು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾವಿನ ಮರದ ಸಂದಿಯಿಂದ ನುಸುಳಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿತ್ತು. ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅನುರಾಧೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ "ಯಾರು ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ನಾನು ವಿಜಯ."

ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಸಂತೋಷನಿಗೆ ವಿಜಯನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಹಳ ಭಯ. ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಅವನು ಓಡಿದ. ಕುಮಾರನೂ ಅವನನ್ನ ನುಸರಿಸಿದ.

ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ—"ನಿಮಗೆ ತ್ರಿಲೋಚನ ಗಾಂಗೂಲಿಯವರು ಗೊತ್ತೇ ? ಅವರು ಇವತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಿದ್ದರು."

ಅನುರಾಧೆಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು—
"ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೇ ? ನೀವೇನೂ ಅವರ ಸಾಲಗಾರರಲ್ಲವಲ್ಲ ?"

"ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಒಂದುಪಕ್ಷ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ನಾನು ಒಂದು ದಿನ ಮಾಡಿದ ಆತ್ಮಚಾರಕ್ಕೆ ನೀವು ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗತ್ತು."

ಅನುರಾಧೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—"ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿಹೋದರು. ಅದು ನಿಜವೇ?"

"ಹೌದು."

"ನೀವೇ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದಿರಾ ?"

"ಹೌದು, ನಿಜ."

"ಹಾಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ ಅದು ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. ನಿಮಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನನಗೂ."

"ನಿಮಗೇಕೆ ?"

"ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದು. ನನ್ನ ಬಲವಂಶ

ದಿಂದ ನೀವು ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೀರೆಂದು ತ್ರಿಲೋಚನರು ಹೇಳಿ ಹೋದರು. ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಂತೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರಂತೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೇನೂ ಲಗ್ನವ ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ.”

“ಹೌದು, ಎಲ್ಲವೂ ನಿಜ.”

“ನಾನು ಬಲವಂತವಾದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ” ಅನುರಾಧೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಇನ್ನು ನೀವು ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ.”

“ಉಹು, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದುಹೋಗಿದೆ. ಜನರು ಅವರನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಈಗ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಜಗಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಪದ್ರವವೇಳುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೂ ಅಶಾಂತಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀರಾ?”

“ಹೂಂ, ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದೊಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಮುದುಕರು ಎಷ್ಟಾದಿನ ಬದುಕಿರಬಲ್ಲರು?....ನಿಮಗೇನನಿಸುತ್ತದೆ?”

“ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರೂ ಗಂಡಂದಿರ ಆಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿ ಲೆಂದೇ ಆಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇ ಆರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುಂಚೆ ಹೋಗಬಹುದು.”

ವಿಜಯನಿಗೆ ಇದಕ್ಕುತ್ತರ ತೋಚದೆ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾವಮೇಲೆ ಅನುರಾಧೆಯೇ ವಿನೀತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು—
 “ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಆಡಿನ ಹೇಳಿದವರು ಇದುವರೆಗೂ ಆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೇ ಪುನಃ ಎತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಾನು ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀವು ದಯೆ

ತೋರಿದ್ದೀರಿ. ನಾನಿನ್ನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬಾಯಿ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳಿ ತೀರಿಸಲಾರೆ.”

ವಿಜಯ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳದಿದ್ದು ಕಂಡ ಅವಳೇ ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು—“ನಾನು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ನಿಮಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆಡಿದ್ದರೆ ನನ್ನದು ತಪ್ಪು. ಅನ್ಯಾಯ. ಗಂಗೋಲಿಯವರು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಅದು ಅವರ ಮಾತೇ ಹೊರತು, ನನ್ನ ಮಾತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.”

“ನಿಮ್ಮ ಲಗ್ನ ಯಾವಾಗ? ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಬಹುಳ ತ್ರಯೋದಶಿಯೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಇದೆಯಲ್ಲವೇ?”

“ಹೌದು.”

“ಇದಕ್ಕಿನ್ನೇನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಅವರೇನೋ ಹಾಗೆ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.”
ವಿಜಯ ಬಹಳಕೂತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಹೇಳಿದ—“ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಿನ್ನೇನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಎಣವಾದವಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಒಂದುಸಲ ಅಲ್ಲ. ನೂರುಸಲ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಇದೇ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಯೋಚನೆ. ತಾವು ನನ್ನ ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು. ತಮಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಶಬ್ದಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ತಾವೇ ನನ್ನ ವಿಷಯ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ ನೋಡಿ—ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ, ರೂಪವಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಇಲ್ಲ, ಪೋಷಕರಿಲ್ಲ, ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳು, ಹಳ್ಳಿಯ ಅತ್ಯಾಚಾರ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುಡಿಸಲೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯೋ ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕಾಯಿತು. ಅವರ ಹೊರತು ನನ್ನನ್ನಿನ್ನಾರು ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತಾರೆ? ನೀವೇ ಹೇಳಿ. ಇನ್ನು ‘ಕೊಡಿಕೊಡೆ’ರೆಂದು ಯಾರಮುಂದೆ ಕೈಚಾಚುತ್ತಾ ಅಲೆಯುತ್ತಿರಲಿ? ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?”

ಇದೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾದದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೇನೂ ಪ್ರತಿ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಆನೇಲೆ ತೀವ್ರ ಅನುತಾಪದಿಂದ ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದೇನಾದರೂ ಉಪಕಾರವಾಗಲಾರದೇ ? ಆಗಬಹುದಾದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತೆ.”

“ತಾವು ನನಗೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಇಂತಹದನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು. ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿರ್ಭಯಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳೂ ನನಗೆ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರಿದ್ದಂತೆ. ನನಗಿಡೀ ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಯಿತು. ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಭಾಗಿನೇ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಯವಿಟ್ಟು ಭಾವಿಸಬಾರದೆಂಬುದೊಂದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ನಾನು ಯಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ.”

“ಆದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನೀವು ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ವಿಜಯ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋದ.

❖

ಕಲಿಕತ್ತೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು ಮತ್ತು ಮಿಠಾಯಿ ಬಂದಿದ್ದವು. ವಿಜಯ ಅಡಿಗೆಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಆಳಿನಿಂದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ “ಒಳಗಿದ್ದೀರಾ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

“ಹುಂ.”

“ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುವುದೇ ತೊಂದರೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದ್ವಿದ್ವರೆ ಮಿಸ್ ಚಟರ್ಜಿ ಎಂದೋ ಮಿಸ್ ಅನುರಾಧ ಎಂದೋ ಸುಖವಾಗಿ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದೊಂದೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ. ನಿಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರು ಎಲ್ಲೋ ಪರಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏನೆಂದು ಕರೆಯಲಿ ? ಹೇಳಿ.”

“ನೀವು ಯಜಮಾನರು. ನನ್ನನ್ನು ರಾಧಾ ಎಂದು ಕರೆಯಿರಿ.”

“ಆದರಲ್ಲೇನೂ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಕರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಗಗನಚಟರ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ. ಆದರೆ ಅವನು ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನೀವೇಕೆ ಯಜಮಾನನೆನ್ನುತ್ತೀರಿ?”

“ಅವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಮಾರೀಕರೇ?”

“ಆ ಅಧಿಕಾರ ನಾನು ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಹಿರಿಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಿದರೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡಿ.”

“ಇಲ್ಲ.”

ತಾನು ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಲು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ ಅವಳಿಂದ ಆದಕ್ಕೇನೂ ಉತ್ತರ ಬರದಿದ್ದು ವಿಜಯನಿಗೆ ವ್ಯಸ್ಥವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಳು ಎದುರಿಗೆ ಬರದೇ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡೇ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಮನೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಯಿಪಲ್ಕು, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಬುಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೊಡಿ.”

“ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ. ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಳಿದುದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಅಡಿಗೆಯವನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಡಿಸಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಲೇರಿಯಾ ಅಂಟಿದೆಯೋ ಎನ್ನೋ. ಖಾಯಿಲೆಯಾದರೆ ಸಾಕುಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಏಳದಿದ್ದರೆ, ನಿಮಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವರು ಯಾರು?”

“ಇವತ್ತಿಗೇನೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡೋಣ. ‘ಕುಕ್ಕರ್’ ಜೊತೆಗಿಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಏನೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ

ಕೊನೆಗೆ ಆಳಿನಿಂದಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ”

“ಅದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದಲ್ಲ?”

“ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಹುಡುಗನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದ್ದರೆ, ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಛಾರವನ್ನು ನೀವು ವಹಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಈಗ ಏನುಮಾಡಿದ್ದೀರಿ? ಬುಟ್ಟಿ ತೆಗೆದು ನೋಡಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವಾದರೂ ಈಗ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆಯೇ ನೋಡಿ.”

“ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆನೋ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾನೀಗ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.”

“ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಏಕೆ?”

“ಕುಮಾರನ ವೈ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಊಟಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಮೂತ್ತಿನದು ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳಿದಿದೆ. ಅದು ಸಂತೋಷನಿಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತೆ.”

“ವೈ ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿದೆಯೇ? ಅವನಲ್ಲಿ?”

“ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ‘ಇವತ್ತು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರವೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ’ಂದು ಹೇಳಿದ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಮಲಗಿರಲಿ. ಸಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಆಮೇಲೆ ಅವನು ‘ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ’ನನ್ನು ಬಿಡಲಾರ. ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ತೊಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಅಂತಹುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.”

“ಏನುಮಾಡಿದರೆ ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆಂಬುದು ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ನಿಮಗೂ ಅವನು ಬಹಳ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಾನಂತೆ.”

“ನನ್ನ ಹಿಂಸಿಸಿದರೆ ಏನೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.”

“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಸಹಿಸಬೇಕಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೆ ಮಲತಾಯಿ ಬಂದರಂತೂ ಎಂದಿಗೂ ಸಹಿಸಲಾರಳು. ಇದೇ

ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತೆ.”

“ಹುಡುಗನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತಹ ಮಲತಾಯನ್ನೇಕೆ ನೀವು ಕರೆತರುತ್ತೀರಿ?”

“ಕರೆತರುವುದೇನು? ಹುಡುಗನ ಅದೃಷ್ಟ ಕೆಟ್ಟದಾದರೆ ಅವಳಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಆಗ ‘ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ’ನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಬೇಕು.”

“ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದವನನ್ನು ‘ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ’ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಬಂದರೂ, ಅವನನ್ನು ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.”

“ಇರಲಿ. ಇವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಏಜಯ ಹೊರಟವನು ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದ—“ತಾವು ಮನಸ್ಸಿಗೇನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.”

“ಕೇಳಿ.”

“ಕುಮಾರನ ಯೋಚನೆ ಇರಲಿ. ಅವನಷ್ಟು ಬದುಕಿರುವಾಗ ಏನೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ತಿಳಿದಿರುವಷ್ಟು ಅವನ ತಂದೆ ನಿಷ್ಕರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂತೋಷ? ಅವನಷ್ಟು, ಅವನು ಇಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೊಸ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ತ್ರಿಲೋಚನರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿದೀರಾ?”

“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದು, ಮಗನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಸಿಕ್ಕಬೇಕು.... ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲೆ ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಭರವಸೆ ನನಗಿಲ್ಲ.”

ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು—“ಆಗ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಇಬ್ಬರಗೂ ಸ್ಥಳವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.”

“ಇದೇನೂ ‘ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ’ನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾತೇ. ಆದರೆ

ಇದು ಅಸಂಭವ. ಆಗ ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕಳುಹಿಸಿ. ಅವನು ಕುಮಾರನ ಜೊತೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಇವನೂ ದೊಡ್ಡ ವನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

ಒಳಗಿಂದ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಎರಡು ಮೂರು ಘಂಟೆಯಾದಮೇಲೆ, ಸಂತೋಷ ಹೊರಬಾಗಿ ಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತು ಹೇಳಿದ—“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.”

“ನನ್ನನ್ನೆ?” ವಿಜಯ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

“ಹೌದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಹೊರಟುಹೋದ.

ಆಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಹಾಕಿತ್ತು. ವಿಜಯ ಅದರಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದ—“ರಾತ್ರಿ ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೀನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿ?”

ಅನುರಾಧೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು; ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಬಡಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಹೆಚ್ಚಳವೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಬಹಳ ಆಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿತ್ತು. ಅವನ್ನು ಮನ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಬಡಿಸಿದ್ದಳು. ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ—“ಕುಮಾರ ಏನು ತಿಂದ?”

“ಗಂಜಿ ಕುಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ.”

“ಇವತ್ತೇನೂ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ?”

ಅನುರಾಧ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು—“ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗುವುದರಿಂದ ಇವತ್ತು ಅವನು ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಏನೂ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಅವನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ತೊಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಹೇಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡನೆಂಬುದನ್ನೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಏನೂ ಅದೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಅವನು ಹೊರಟುಹೋದರೆ ನಿಮಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.”

ಅನುರಾಧೆ ಮೊದಲು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಆಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಳು—
“ಅವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ನೀವು ಒಂದು ಮಾತು ಕೊಡಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ತೊಂದರೆ ಯಾಗದಂತೆ ನೀವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ”

“ನಾನೆಲ್ಲೋ ಹೊರಗೆ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆಂಬ ಭರವಸೆ ಕೊಡಲಾರೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಿಡಬೇಕು.”

“ನೀವು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅಸಂಭವ” ಎಂದು ವಿಜಯ ಊಟದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ. ಊಟಮಾಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ—
“ಅತ್ತಿಗೆಯವರು ಬರುತ್ತಾರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಇತ್ತು. ಈಗ ಅವರು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.”

“ಎಕೆ?”

“ಅವರು ಹೇಳಿದಾಗ ಇದ್ದ ಆಸಕ್ತಿ ಈಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವವರು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬರಲು ಬೇಗ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬರದಿದ್ದರೇ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲ ಬಂದರೆ ಇನ್ನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತೆ.”

“ಇದು ಸಲ್ಲದ ಮಾತು. ನನ್ನ ಮನೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಮನೆ ನಿಮ್ಮದೇ. ಅದರೂ ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಬಂದರೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತೇನೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದರೂ ಉಂಟೆ? ನಿಮ್ಮ ಈ ಯೋಚನೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಹಾಗೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸುವ ಅಸೀಮ ಕರುಣೆಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಇದೇ ಪ್ರತಿಧಾನವೇ?”

ಇಂತಿಷ್ಟು ಮಾತನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಅವಳಿಂದೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ದಂಗಾದ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿ ಅವಳು ತಿಳಿದಷ್ಟು ಅತಿಕ್ಷತ

ಳಾಗರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಅವನು ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ—“ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮಾತು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ನೀವು ಅವಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ. ಇನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲೇ ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕ್ರೂರಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಾನು ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೀಗೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬಹಳ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.”

ಮೃದುಕಂಠದಿಂದ ಅನುರಾಧೆ ಹೇಳಿದಳು—“ನಿಮಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು.”

“ಏಕೆ?”

“ಇದುವರೆಗೂ ನೀವು ಮಾಡಿರುವ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವಳು ನಕ್ಕಳು. ನಸುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ಅವಳ ಹಾಸ್ಯಸ್ಮಿತ ಮುಖದಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆ ವಿಜಯನ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿದ್ದು ಅವನ ಹೃದಯ ತಲ್ಲಣಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ—“ಇದೇ ಸರಿ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರುವಂತಾಗಲಿ.”

ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರವತೆ ನೆಲೆಸಿತು.

ಅನುರಾಧೆ ಕೇಳಿದಳು—“ಮತ್ತೆ ಬರುವುದು ಯಾವಾಗ?”

“ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಭೇಟಿಯಾಗಲಾರದು.”

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಊಟವಾದಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎದ್ದು ಅನುರಾಧೆ ಹೇಳಿದಳು—“ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತರಕಾರಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಕೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೂ ಇಲ್ಲೇ ಊಟಮಾಡಿ.”

“ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಉಳಿದವರಿಗಿಂತಲೂ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೆಚ್ಚಿಂಬುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಏಕೆ? ಆ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟುದಿನವೂ ಇಲ್ಲೇ ಊಟಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಿ ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ.”

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಎಥವೆಥವಾದ ತಿಂಡಿಪದಾರ್ಥಗಳು ಅನುರಾಧೆಯ ಅಡಿಗಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಅವಳು ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಳು.

ಮೂರರ ಬದಲು ಐದು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಕುಮಾರನಿಗೆ ಪೂರಾ ಗುಣವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆತಿಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಳೆಪಟ್ಟಾ ಲೋಪವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಲಿಗೆ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅನುರಾಧೆ ಒಳಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು ಸಂತೋಷ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕುಮಾರ ಬಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ—“ಆಪ್ತ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ—ಪಲ್ಯವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಚೆಲ್ಲಕೂಡದಂತೆ”

ವಿಜಯ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ—“ನಮ್ಮಪ್ಪನನ್ನು ಬಕಾಸುರ ನೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳು.”

ಕುಮಾರ ಪುನಃ ಬಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ—“ಪಲ್ಯ ಚೆಲ್ಲಿದರೆ ಚೆಲ್ಲಲಿ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿದರೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆಂತೆ.”

ವಿಜಯ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ—“ನಿಮ್ಮ ‘ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ’ ನಾಳಿನಿಂದ ಬಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಬಡಿಸದೆ, ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿದರೆ ಉಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

೩

ಹೀಗೇ ಐದು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಹೆಂಗಸರು ಆದರ ಮಾಡುವ ಬಗೆ ವಿಜಯನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೊಸದು. ಅವನ ತಾಯಿ ಮೊದಲ

ನಿಂದಲೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೃಹಿಣಿಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಅವಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷ ಬದುಕಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವನು ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಅವನ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿತು. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ನೆನಪುಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವನ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಕಲ್ಪನೆಯಂತೆ ಸುಳ್ಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಾಳಿನ ಬಗೆಗೆ ಅವು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಪ್ರಭಾಮಯಿ, ಅತ್ತಿಗೆ. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಒಡೆತನವಿದ್ದ ಕಡೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ, ತಂದೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದುದನ್ನೂ ಅವನು ನೋಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಅಸಂಗತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅತ್ತಿಗೆ ವೈದ್ಯನನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡದಿದ್ದರಾಗಲೀ, ಸೊಸೆ ಅತ್ತಿ ಮಾವಂದಿರ ಸೇನೆ ಮಾಡದಿದ್ದರಾಗಲೀ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಪವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೇನೂ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಐದು ದಿನಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ವೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಐದು ಘಂಟೆ ಗಾಡಿಗೆ ಅವನು ಕಲಿಕತ್ತಿಗೆ ಹೊರಡುವವನಿದ್ದ. ಆಳುಕಾಳುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚ ನೇಳೆ ಪುರುಸೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸಂತೋಷ ಬಂದು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಳಿದ—“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.”

“ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ?” ಎಂದು ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ.

“ಹೌದೆ”ದು ಸಂತೋಷ ಓಡಿಹೋದ.

ವಿಜಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ. ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಣೆ ಹಾಕಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಅಣಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಸೀರೆ ಹಿಡಿದು ಕುಮಾರ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುರಾಧೆ

ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದಳು. "ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದೇನು?" ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತಾ ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ.

ಅನುರಾಧೆ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು—"ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಗ್ಗು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ತಿಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ."

"ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀವೇಕೆ ಇಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ವಹಿಸಿದಿರಿ? ಇದರ ಬದಲು ನಾಲ್ಕೈದು ಪೂರಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು."

"ನೀವು ಪೂರಿ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಊರು ತಲವು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಎರಡು-ಮೂರು ಘಂಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏನೂ ತಿನ್ನದೆ ಉಪವಾಸ ಹೋದರೆ ನನಗೇನು ಕಡಿಮೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಹುಚ್ಚುಗ ಉಣ್ಣದೆ, ತಿನ್ನದೆ ಹಾಗೇ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ."

ವಿಜಯ ಸುಮ್ಮನೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದು ಅವರೇ ಹೇಳಿದ—"ವಿನೋದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ನಿಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ದಿನವ ನಿಮಗೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಾರದು."

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ—"ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಗಗನ ಭೇಟಿಯಾದರೆ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆಂದೂ. ಅವನು ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮತ್ತೆ ಬರಬಾರದೆಂದೂ ಬಂದರೆ ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾರೆನೆಂದೂ ಹೇಳಬಿಡಿ."

"ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಭೇಟಿಯಾದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ಹೇಳಿದಳು—"ಕುಮಾರನಿಂದ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇವತ್ತು ಏನೆಂದರೂ ಅವನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲೊಲ್ಲ ಎನೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅದೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ."

"ಏಕೆಂಬುದು ಅವನಿಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಕಷ್ಟವೆಂದು ತೋರಬಹುದು."

"ಕಷ್ಟವೇಕೆ?"

"ಕಷ್ಟವಾದರೇನಂತೆ. ಅಲ್ಲೇತಾನೆ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನಾದದ್ದು."

"ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ."

"ನನ್ನದೇನೂ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇರಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಏನಾದಹಾಗಾಯಿತು?"

ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು.

"ಇವನ ಮಲತಾಯಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೆಂದು ಕೇಳಿದೆ ನಿಜವೇ?"

"ಹೌದು, ಬಿ.ಎ. ಪಾಸುಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ."

"ಅವರಕ್ಕನೂ ಬಿ.ಎ. ಪಾಸುಮಾಡಿದ್ದಾರಂತೆ."

"ಆದರೆ ಬಿ.ಎ. ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೈದುನನ್ನು ಆದರ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇದರ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡುವ ಆಗತ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ."

"ನಿಶ್ಚಕ್ರರಾದ ಅತ್ತಿಮಾವಂದಿರ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿಲ್ಲವೇ?"

"ಇಲ್ಲ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ವಿಷಯ."

"ಹಾಸ್ಯಕರವಲ್ಲದ ವಿಷಯವೂ ಏನಾದರಿದೆಯೋ?"

"ಇದೆ. ಯಾವುದನ್ನೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ದೂರಬಾರದೆಂದುದೇ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸುಭದ್ರ ನಿಯಮ."

"ಈ ನಿಯಮ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ಮಕ್ಕಳಿಗಂತ ಬಿ.ಎ. ಪಾಸು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುವ ನಿಯಮ. ಅಂತಹ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕರೆತರುವುದು ಅನುಚಿತ."

"ಯಾರನ್ನೂ ದರೂ ಕರೆತರಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ. ಪಾಸುಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಕಾರುಬಾರೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಂದೆತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಹುಡುಗನಿಗಾಗ ಮರದ ಕೆಳಗಾಡರೂ ಇರುವಂತಹ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಾವು ವನವಾಸಮಾಡಬೇಕೇಹೊರತು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

“ಉಹು, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವನನ್ನು ನೀವು ಯಾವ ಅಭಿಮಾನ ವಿಲ್ಲದ ತಾಯಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಸಕೂಡದು.”

“ಅಂತಹ ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿಸಿದರೂ ಅವನು ಕೈಯಿಂದ ಕಳಚಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವನ ಮಲ ತಾಯಿ ಮಮತಾಹೀನಿ ಎಂದಲ್ಲ. ನನ್ನ ಭಾವೀ ಪತ್ನಿಯ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸುಶಿಕ್ಷಿತವಾದ ಉದಾಸೀನತೆ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ.”

“ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದರೇನು? ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿ.”

“ಇದು ನಮ್ಮ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು. ಅದರ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಬಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ. ನೀವು ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನವರು. ಸ್ವಾಲು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ನೀವು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡಿಲ್ಲ. ಸತ್ಕಾರಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ನಿಗೂಢ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಕುಮಾರನ ಮಲತಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ಏನ ಕೊಡಲು ಅಥವಾ ಚಾವುಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎರುದ್ದವಾದ ಆಚರಣೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಏನಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರಿ.”

“ಅವರ ವಿಚಾರ ಇರಲಿ. ನೀವು ಅವನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಿರೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಅರಿಕೆ.”

“ಮಾತು ಕೊಡೋಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಬೇರೆ. ನನ್ನ ರೀತಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಎಲಕ್ಷಣ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲಾರೆ. ಸರಿ, ನನ್ನ ಊಟವಾಯಿತು. ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.”

ఇప్పు డేళ ఆవను ఎద్దునింతు డేళద—“కుమార నీవ్వు
 డత్తిరవే ఇరలి. ఆవనన్ను బిడువ సమయ బందాగ వినోడన
 జోతేగే ఆవనన్ను కలికత్తేగే కళుహసి. ఆవకృకతే బిద్దర
 సంతోషనన్ను నిస్సంకోజవారి కళుహసి. ఆరంభదల్లి నాను
 నిమ్మల్లి వర్తిసిదంతే నన్న నడవళిశేయందు తిళయబేడి. నన్న
 మనయల్లి సంతోషనగే కుమారనిగింత డేజ్జు అనాదరవారింపు
 దిల్లవేందు నాను ఇన్నెమ్మే భరవనే కౌట్టు డోగుత్తేనే.”

* * * *

మనయ ముంచే కుదురే గాడి నింతిత్తు సావనాను
 గళన్నేల్లా ఆదరల్లిట్టిద్దాగిత్తు. విజయ గాడి డత్తబేకేన్ను
 వస్వరల్లి కుమార డేళద—“అప్ప, డిక్కమ్మ కరేయత్తిద్దాళి.”

బాగిల డత్తిర నింతిద్ద అనురాధే డేళదళు—“నమస్కార
 మాడోణవేందు డేళ కళుహసిదే మత్తే యావారిగ ఈసుయోగ
 లభిసుత్తోగే గొత్తిల్ల” ఎంచు ఆవళు దూరదేందలే నమస్కరిసి
 ఎద్దునింతు కుమారనన్ను తన్న డత్తిర కరేదుకొండు డేళదళు—
 “కుమార నన్న డత్తిర ఇరువవరేగూ ఁనని యోజనే మాడ
 బేకాగల్లవేందు అజ్జయవరిగే తిళసి ”

“అదన్ను విశ్వాస మాడువుదు కష్ట.”

“నిమగూ కష్టవే ?” ఎంచు ఆవళు నక్కళు. ఇట్టరే కణ్ణు
 గళూ ఒందాదవు. ఆవళ రేప్పే తొయ్దిద్దుదు విజయన కణ్ణిగే
 బిత్తు. ఆవళు తలే తగ్గిసికొండు డేళదళు—“కుమారనన్ను
 కరేదుకొండు డోగి తొందలే కౌడబేడి. మత్తే డేళల
 సమయ సిక్కవుదోగ ఇల్లవోగ, ఆద్దరింద ఈగలే డేళదేనే.
 సుమ్మ మనయ విజార కేళదమేలంతూ ఆవనన్ను కళుహసబు
 మనస్సే ఁరువుదిల్ల.”

“డాగాడరే కళుహసదేడి.”

ಇದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ ಅವಳು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಡುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನೇ ನಿಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀನೆ. ನಿಮಗೆ ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತೀನೆಂದು ನೀವು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಿ.”

“ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ. ಗಂಗೋಲಿಯವರನ್ನು ಭಿಕ್ಷಾರಣಿಯಂತೆ ನಾನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಅಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೈಚಾಚಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಹಾಗಲ್ಲ. ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು”

“ಆದರೆ ನೆನಪಿರಲಿ!” ಎಂದು ವಿಜಯ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅನುರಾಧೆ ಹೇಳಿದಳು—“ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೂ ಒಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿ. ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದರೆ ನನಗೇ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರಿ.”

“ಅಂತಹ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು ಬರಬಹುದು ಅನುರಾಧೆ?”

“ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದರೆ ಮನಸಾರೆ ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ.”

“ಗಂಗೋಲಿಯವರು ನಿಮಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ?”

“ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯಲಾರರು.”

೭

ಕುಮಾರ ಬರದಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಜಯನ ತಾಯಿ ಆತಂಕವಿಂದ ಕೇಳಿದಳು—“ಇದೆಂತಹುದೋ ವಿಜಯ? ಜಗಳವಿರುವವರ ಹತ್ತಿರವೇ ಕಾಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ.”

“ಜಗಳವಿದ್ದವರು ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಯಾರಿಂದ ಶಕ್ಯ? ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಲ್ಪದಿನ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ.”

“ಇದೇನು ? ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಳು ?”

“ದೇವರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅ ಕ ಸ್ಮಾತ್ ಯಾವಾಗ ಏನಾಗುತ್ತಿಂಟುದನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮದ್ದು ಮುಳುಗಿಸಿ ಓಡಿಹೋದ ಗಗನಚಿಟರ್ಜಿಯ ತಂಗಿಯೇ ಅವಳು. ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಸುವವುಕೃಪೆಯೇ ನಾನು ಲಾರಿ, ಪಿಪ್ಪಾಲು, ಆಳುಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ.”

ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಊಹಿಸಿ ತಾಯಿ ಕೇಳಿದಳು—“ಕುಮಾರ ಅವಳ ವಶನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಅವನನ್ನು ಅವಳು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ, ಆಲ್ಲವೇ ? ಪಾಪ ಅವನಿಗೆ ಯಾರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಆದರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.”

“ನಾನು ಹೊರಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಳಗೆ ಯಾರನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರೀತಿ ಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಗೊತ್ತು ? ಆದರೆ ನಾನು ಹೋಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬರಲು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ.”

ಇಷ್ಟಾದರೂ ತಾಯಿಯ ಸಂದೇಹ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಕೇಳಿದಳು—“ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬಹಳ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕರೆತರದೇ ನೀನು ತಪ್ಪುಮಾಡಿದೆ.”

“ನೀನೇ ಹಳ್ಳಿಯವಳಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯವರನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯವ್ವು. ಹಾಗಾದರೆ ನೀನಿಗೆ ಪಟ್ಟಣದ ಹುಡುಗಿಯರ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿತೋ ?”

“ಪಟ್ಟಣದ ಹುಡುಗಿಯರೇ ? ಸದ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಲಕ್ಷನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದಳು.

ವಿಜಯ ನಕ್ಕ, ತಾಯಿ ಹೇಳಿದಳು—“ನಗುತ್ತೀಯೇಕೋ ? ನನ್ನ ಮುಖ ನನಗೇ ಗೊತ್ತು, ಅವರಿಗೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ?” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು—“ನಮ್ಮ ಕಾಲ

ದಂತೆ ಈಗ ಹಳ್ಳಿಗಳವೆಯೇನಪ್ಪ ? ಕಾಲವೂ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ.”

“ಆವರೆ ನೀವುಗಳು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಅದೂ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತದೆಯಮ್ಮ. ಅದರ ಬೆಳಕೊಂದನ್ನು ಈಗ ತಾನೇ ನಾನು ನೋಡಿ ಬಂದಿದ್ದೇನಮ್ಮ. ಆದರೆ ಆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನಿನಗೆ ತೋರಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ನನಗೆ ಅದೇ ಯೋಚನೆ” ಎಂದು ಅವನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ.

* * * *

ಸಂಜೆಗೆ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ವಿಜಯ ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆಯರ ಭೇಟಿಗಾಗಿ ಹೊರಟ. ಅಲ್ಲಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡವೇ ಆರಂಭವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅಣ್ಣ ವಿಜಯ ಚಟರ್ಜಿಯವರು ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯ ಕೈಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು—“ಖಂಡಿತ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದರೆ ಒಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ. ಇಂತಹ ನೆಂಟಿಸ್ತನಕ್ಕೆ ನಾನು.....” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ.

ಆಕಸ್ಮಾತ್ ವಿಜಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಪ್ರಭಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಲು ಪುರು ಮಾಡಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಳು—“ವಿಜಯ ನೀನೇ ಹೇಳಿಪ್ಪ ಅವರು ಅನೀತಳನ್ನು ಸೀತಾಂಶುಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನು ? ಇವತ್ತು ಅದರ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ. ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದುತಾನೇ ಅರ್ಥವಾಯಿತು ?”

ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದರು—“ಏನು ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ? ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ? ನಮಗೆ ಇಷ್ಟುದಿನ ಇಂತಹ ಮೋಸ ಮಾಡುವ ಕಾರಣವೇನಿತ್ತು ?”

ವಿಷಯವೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೇ ವಿಜಯ ಬೆವ್ವಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು ಅವನು ಹೇಳಿದ—“ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿ. ಏನಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿ. ಅನೀತಾಳನ್ನು ಸೀತಾಂಶುಗೆ

ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಾನೆ ? ಇವತ್ತೇ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವೇನು ? ನನಗೆ ವಿಪರೀತ ಗಾಬರಿಯಾಗಿತ್ತು.”

ಅಣ್ಣ ಹುಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದರು—“ಇವರಿಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

ಪ್ರಭಾ ಅಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು—“ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ವಿಜಯ ? ಅಣ್ಣ ಇದ್ದಾನೆ. ಅಮ್ಮ ಇದ್ದಾಳೆ. ಹುಡುಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಳು. ಅವರೇ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನ ದೋಷವೇನು ?”

ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದರು—“ಅವರು ಮೋಸಗಾರರು, ಠಬ್ಬರೆಂಬುದೇ ದೋಷ. ಒಂದುಕಡೆ ಮಾತುಕೊಟ್ಟು ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಬಲೆ ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದು ಅನ್ಯಾಯ ! ಈಗ ಜನ ನೋಡಿ ನಕ್ಕು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಮಾನದಿಂದ ನಾನು ಕ್ಲಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಮುಖ ತೋರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ”

ಪ್ರಭಾ ಅಳುತ್ತಲೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು—“ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇ ? ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಅವಮಾನವೇನು ?”

“ಅವಳು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು ! ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮಾವನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಮೋಸಗಾರರಾದ್ದರಿಂದ, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೈಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ !”

ವಿಜಯ ಅಣ್ಣನ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಕ್ಕು, ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಬಗ್ಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದ—“ಅತ್ತಿಗೆ, ಅಣ್ಣ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಕೂಗಾಡಲಿ, ನಾನಂತೂ ಇದಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ದುಃಖ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೆಷ್ಟೆ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ನಾನು ನನಗೆ ಚಿರ ಕೃತಜ್ಞನಾಗುತ್ತೇನೆ.”

ಆಮೇಲೆ ಅಣ್ಣನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದ—“ಅಣ್ಣ, ನೀವು ಏನು ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಅನ್ಯಾಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಹುಡುಗರಾಟವಲ್ಲ. ಸೀತಾಂಶು ಎಲಾ ಮುತಿಯಿಂದ ಎ.ಸಿ.ಎಸ್. ಪಾಸುಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು

ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ. ಅನೀತಾ ಸುಂದರಿ. ಬಿ.ಎ ಪಾಸು ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಇಂತಹ ಯಾವ ಪಾಸೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಎಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರುಷವಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಡಿಗ್ರಿಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ—ಮಾನವಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೀತಾಳ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ ಅಣ್ಣ!”

ಅಣ್ಣ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೇಳಿದರು—“ಇನ್ನು ಸಾವಿರವು ಹೇಳುತ್ತೀನೆ. ಇವರು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿನಗೇನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಃಖವಾಗ್ಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತೀಯಾ?”

“ಅಣ್ಣ, ನೀವು ದೊಡ್ಡವರು. ಪೂಜ್ಯರು, ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪಾದ ಮುಟ್ಟಿ ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಸದ್ಯ ನಾನು ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ. ನಡೆ ಅತ್ತಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಣ್ಣ ಬೇಕಾದರೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿ ನಾವು ಹೋಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟವಾಡಿ ಬರೋಣ.”

ಪ್ರಭಾ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದಳು—“ಎಜಯ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಅತ್ತಿಗೆ, ತಮಾಷೆಯಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಇನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಡ. ನೀನು ಬೇರೆ ಸೀರೆಯುಟ್ಟುಕೋ. ನಾನೂ ಅಫೀಸಿನ ಉಡುಪನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಅವನು ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದರು—“ನನಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ?”

“ಅದೇನೋ ಸರಿ. ಅವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಸಂಕೋಚವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಹ್ವಾನವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಇವತ್ತು ನನಗೆ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲ. ಓಡಿಹೋಗಿ, ‘ಅನೀತಾ ನೀನೇನು ನನಗೆ ಮೋಸ

ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಸೂಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೇ ನನ್ನ ಆಸೆ.' ಎಂದು ಹೇಳಬರೋಣ ವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಕೇಳಿ, ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡಿ. ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಯಾದರೂ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅನೀತಾಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಬನ್ನಿ."

ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಗೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಅವಾಕ್ಯಾದರು. ಆದರೆ ಎಜಯನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಸುಳಿವೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೊಂಕೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮುಖ ಯಾವುದೋ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಭಾ ಅನೀತಾಳ ಅಕ್ಕ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅವಮಾನವಾದಂತಾಗಿ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಏನೂ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

ಎಜಯ ಹೇಳಿದ—“ಅತ್ತಿಗೆ ನೀನು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಯವಲ್ಲ. ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಮಯ ಬರುತ್ತದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೇಳುವ ಸಮಯ ಒದಗಿದಾಗ “ಎಜಯ ನೀನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ನಿನಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ.”

